

komne til Amtskommissionens Kundskab ved det foretagne Eftersyn. Det viser sig, at man i Ringkøbing Amt i meget stor Udstrækning har naaet det Maal, som man fra næsten alle Sider synes at være enig om, nemlig at Statshusmandsbrugene skulle være saa store, at der kan holdes 3—4 Køer og en Hest paa disse. Men foranlediget af det ærede Medlems Udtalelser vil jeg sige, at vi have ogsaa Erfaringer fra de Eftersyn, vi have foretaget her paa Øerne i de senere Aar, og selv om man mange Steder kan konstatere en glædelig Fremgang i Besættningernes Størrelse, kan man ikke sige, at de ere gaaede frem i den Udstrækning, som man har været enig om var den rette. Jeg mener herved at kunne konstatere, at Loven i sin hidtidige Skikkelse, trods de Afvigelser, vi mange Gange have været nødtte til at foretage, ikke er tilstrækkelig til at skabe saa tilfredsstillende Brug — i hvert Fald ikke i Odense Amt, og jeg antager heller ikke i adskillige af Øernes andre Amter —, som Tilfældet efter det ærede Medlems Udtalelser er i Jylland. Jeg vil derfor anmode om det ærede Medlems Bistand til at naa op til en saadan Grænse, at det bliver muligt at gøre Øernes Husmandsbrug lige saa tilfredsstillende med Hensyn til Størrelsen, som Tilfældet synes at være i Jylland.

Thomas Larsen: Jeg skal ikke komme ind paa en udførlig Omtale af det foreliggende Lovforslag. Jeg har saa mange Gange haft Lejlighed til her i Salen at udtale mig om Spørgsmaalet, at det vilde være overflødig at begrunde min Stilling dertil. Jeg behøver det saa meget mindre, som jeg ganske kan slutte mig til det ærede Medlem fra Grenaa (Pedersen-Nyskov). Naar jeg derfor har forlangt Ordet, er det kun for at gøre nogle faa Bemærkninger til det ærede Medlem fra Sorø (Poul Christensen). Dette ærede Medlem glemmer aldrig, naar Husmandsloven skal til Revision, at appellere til mig og min Stilling til Ekspropriations- og Fæstespørgsmaalet i 1896, da vi første Gang vedtog Husmandsloven. I den Anledning har jeg Lyst til at gøre et Par Bemærkninger.

Det ærede Medlem bebrejdede Landbrugsministeren, at der ikke var fremsat disse nye Tanker om Ekspropriationsret og om offentligt Fæste i det foreliggende Lovforslag. Jeg vil derom sige, at ihvorvel jeg fuldt ud vedkender mig min Stilling i 1896 til de to Spørgsmaal, kan jeg ikke deltage i denne Bebrejdelse mod Landbrugsministeren. Det, som det i før-

ste Række drejer sig om, er at faa Husmandsloven tilskaaren saaledes, at den kommer til at virke paa bedste Maade efter Tidens Fordringer. Det er mere Øjeblikkets Sigt, det drejer sig om, end det er det lange Sigt. Naar jeg siger Øjeblikkets Sigt, giver jeg det dog en betydelig Rækkevidde, men jeg mener, at Spørgsmaalet om offentligt Fæste er et Spørgsmaal paa meget langt Sigt. Sagen er efter min Opfattelse, at ved dette Spørgsmaal maa man holde sig klart for Øje, at hvis det kun realiseres i det smaa, har det ikke nogen som helst Betydning, hverken socialøkonomisk eller reel Betydning, for de Husmænd, der komme i Besiddelse af disse Lodder ad Fæstevejen. Dette Spørgsmaal kan kun faa Betydning derved, at Fæsteforholdet bliver almindeligt, saa vil forhaabentlig Følgen blive, at Jordpriserne ville dale noget, og Adgangen til Jord blive lettere, saa at der ikke kræves saa megen Kapital dertil som nu.

Hvis man vil spørge, hvordan Forholdet vilde være, dersom man i Loven fik indsat en Bestemmelse, hvorefter der kunde oprettes hundrede eller maaske tusinde Brug i offentligt Fæste, er jeg ikke i Tvivl om, at Svaret vilde blive, at det for Husmændene med Hensyn til lettere Adgang til at komme i Besiddelse af disse Brug ikke vilde have nævneværdig Betydning. Det staar mig ganske klart, at saa længe denne Udvikling ikke har taget en saadan Fart, at den er kommen til at paavirke Jordpriserne, betyder den ikke det allermindste. Sagen er nemlig den, at man ikke med nogen som helst Ret kan nære en saadan Opfattelse, at Staten eller Kommunen, hvilken af de to Institutioner det nu er, der køber en Huslod og bygger et tilsvarende Hus paa den, skulde kunne udbyde det i Fæste til en billigere aarlig Rente end den, der nu gives for de Brug, der nu tilbydes, hvor vedkommende Bruger selv udser Ejendommen og opfører Bygningen derpaa. Det er almindeligt bekendt, at alt, hvad Offentligheden foretager sig i Retning af Indkøb af Jord og Opførelse af Bygninger, som Regel er meget dyrere, end hvad private gøre. Derfor er det for mig soleklart, at selv om man indsatte en Bestemmelse om offentligt Fæste i Loven, vilde den for et langt Tidsrum ikke faa den allerringeste reelle Betydning for de Husmænd, der kom i Besiddelse af disse Lodder, og naar jeg har taget Ordet, er det for at advare imod at stikke Husmændene Blaar i Øjnene med denne Tanke, saa at de fik den Opfattelse: Bare vi